

Sydkraft AB

Klimat-och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
kn.cks.remissor@regeringskansliet.se

Sydkraft AB
Box 94
201 20 Malmö
www.uniper.energy

Emilia Eneman

Regulatory and Public Affairs
Manager

Besöksadress:
Pulpetgatan 20, 215 37 Malmö

Organisationsnummer:
559012-0316

Sydkraft ABs (Uniper) yttrande avseende Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande Ny kärnkraft – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall, KN2025/01854

3 december 2025

Sydkraft AB (Uniper) har tillsammans med Barsebäck Kraft AB, OKG Aktiebolag och Sydkraft Nuclear Power AB getts möjlighet att inkomma med synpunkter i rubricerat ärende.

Ärendet

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft genom att bland annat analysera systemet för omhändertagande av kärnavfall och använt kärnbränsle samt behovet av anpassning och utveckling för hantering av avfall från nya reaktorer.

Yttrande

Detta remissvar lämnas av Sydkraft AB och omfattar även ställningstaganden från dotterbolagen Sydkraft Nuclear Power AB, Barsebäck Kraft AB och OKG Aktiebolag (dessa bolag i det följande gemensamt benämnda Uniper).

Uniper tackar för möjligheten att lämna synpunkter på delbetänkandet Ny kärnkraft i Sverige – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall (SOU 2025:104). Uniper delar ambitionen att etablera ett långsiktigt och sammanhållet avfallssystem, men konstaterar att utredningens förslag innehåller vissa svagheter som behöver analyseras och hanteras noggrant innan eventuella lagändringar genomförs. Uniper välkomnar att utredningen även hanterar IKA-frågan och ser positivt på ett större statligt ansvarstagande.

Innebörden av en "sammanhållen avfallsorganisation"

Utredningen föreslår att en "nationell avfallsorganisation" bör etableras som ett privatägt aktiebolag, helägt av producenter av radioaktivt avfall och med uppdraget att samordna långsiktig och strategisk planering av omhändertagande av radioaktivt avfall. Förslaget inkluderar enbart kärnkraftsreaktorer, som erhållit tillstånd för kärnteknisk verksamhet efter att den föreslagna lagen träder i kraft. Systemet omfattar därmed inte en fullständig nationell samordning av det kärntekniska avfallet, vilket motverkar syftet att "samla allt radioaktivt avfall som uppkommer i Sverige" i ett system. Uniper anser att detta medför en risk för fragmentering och konkurrerande strukturer. Utredningens förslag innebär att det kommer finnas två back-end system, ett nytt där staten är en part samt det nuvarande som ägs av befintliga kärnkraftsaktörer i Sverige. Utredningen bör närmare belysa vilka konsekvenser detta kan medföra, liksom de potentiella otydligheter och utmaningar de kan skapa i form av intressekonflikter, snedvriden konkurrens, dubbelkontroll och ineffektivitet.

Utredningen anger att lagförslaget i första hand avser att reglera organisation och processer. Samtidigt konstaterar Uniper utmaningar i den osäkerhet som följer av att systemet ska vara teknikneutralt och därmed öppet för olika typer av framtida reaktortekniker, vilket kan innebära variationer i strategier för hantering av avfallet. Uniper anser att detta bör beaktas även i uppbyggnaden av organisationen och i ansvarsfördelningen. Anledningen är att det medför en stor osäkerhet i kostnader kopplat till teknik och tid om olika producenter ansluter vid olika tidpunkt samt har olika lång livscykel på sina anläggningar.

Genomförande av omhändertagandet måste utredas vidare

Utredningen lägger stor tyngd vid planering och strategi. I kapitel 9 anges att avfallsorganisationen främst ska planera, men även kan stå för genomförandet. Det framgår inte hur verkligt omhändertagande ska organiseras; vilka aktörer ska bygga och driva anläggningar, vilka resurser krävs och hur kompetens ska säkras för tekniskt mycket krävande processer. Detta underskattar den omfattande kapacitets-, kompetens- och tidskrävande utmaning som byggnationen av ett slutförvarssystem utgör. Uniper anser att dessa faktorer behöver utredas vidare.

Möjligheter till utträde från systemet

Uniper ser positivt på att utredningen föreslår möjlighet till utträde för aktörer innan slutförvaret är förslutet. Förslaget på ett utträde under förutsättning att avfallet är förpackat och slutdeponerat, blir dock problematiskt i ett öppet system. Ett öppet

system där aktörer kan tillträda vid olika tidpunkter kommer innebära en osäkerhet kring när slutförvaret kommer att uppföras. Istället borde möjligheten till utträde innan avfallet är slutdeponerat undersökas. Utan en tydlig, rättssäker och praktiskt genomförbar utträdesmekanism riskerar systemet att skapa osäkerhet för såväl befintliga som nya aktörer och dessutom underminera investeringsviljan.

Utredningen har enligt direktivet ett särskilt uppdrag att analysera miljöbalkens roll och domstolarnas hantering av prövningar, men konsekvenserna för rättsväsendet behandlas endast översiktligt i kapitel 14. Detta är enligt Uniper en betydande brist, eftersom rättsliga prövningar av tillstånd, villkor och överklaganden påverkar tid, kostnader och den juridiska förutsebarheten. Möjligheten till utträde i ett öppet system skapar osäkerhet kring ansvarsförhållanden och rättsliga villkor. Utredningen bör därför tydligt redogöra för hur en sådan mekanism påverkar domstolarnas roll, processgången vid prövningar samt vilka principer som ska gälla för ansvar och överlåtelse av ansvar.

Gemensamt slutförvar för använt bränsle kan innebära säkerhetsrisker

Utredningen föreslår ett gemensamt slutförvar för använt bränsle från nya reaktorer, men beaktar inte tillräckligt att bränslet kan ha mycket olika egenskaper beroende på reaktortyp. Olika bränslen kan ge olika temperatur, strålning (inklusive neutronstrålning) och kemisk sammansättning, vilket kan påverka kapslarnas integritet och säkerhet på lång sikt. Samdeponering kan försvåra långsiktiga säkerhetsanalyser och öka risken för oönskade interaktioner. Det är sannolikt att det är säkrare att hålla olika bränsletyper separerade i slutförvar.

KBS-3 och SKBs immateriella tillgångar

Utredningen föreslår KBS-3 tekniken som referensmetod. Uniper ser positivt på detta, men vill understryka att KBS-3 tekniken har utvecklats och finansierats av befintliga kärnkraftsaktörer. Det är dock inte självklart att dessa immateriella tillgångar kan delas med nya aktörer, därför är det viktigt att en dialog förs med befintliga ägare.

Rivning av friklassade kärntekniska anläggningar

Uniper ställer sig positiv till det föreslagna ändringsförslaget i 10 § 4 kärntekniklagen (KTL), där skyldigheten att "på ett säkert sätt avveckla och riva anläggningar som verksamheten inte längre ska bedrivas i" ändras till att "på ett säkert sätt avveckla anläggningar som verksamheten inte längre ska bedrivas i". Den föreslagna lydelsen utgör enligt Uniper ett mer ändamålsenligt och flexibelt regelverk. Uniper vill betona att förändringen i författningskommentaren på sidan 467, enbart kan betraktas som en

språklig justering trots att den har materiell betydelse. Det är Unipers uppfattning att det enligt 5 kap. 4 § strålskyddslagen endast krävs att åtgärder vidtas så att byggnaderna kan friklassas. Friklassade byggnader där kärnteknisk verksamhet tidigare har bedrivits i, kan återanvändas för annan verksamhet. Ett krav på rivning av sådana byggnader innebär en onödig begränsning av ägarens självbestämmanderätt och rådighet över egen egendom. Ett generellt rivningskrav i KTL är således oproportionerligt och utan säkerhetsmässig nytta.

Definition av omhändertagande av radioaktivt avfall

Uniper ser kritiskt på att friklassning inkluderas enligt 1 kap. 7 § i definitionen av omhändertagande av radioaktivt avfall i lagförslaget: *"Med omhändertagande av radioaktivt avfall avses i denna lag hantering, slutförvaring och friklassning av radioaktivt avfall."* Utredningens och lagförslagets fokus avseende bland annat 3 kap. 1 och 11 §§, är omhändertagande av kärnbränsle som inte ska användas på nytt och kärnavfall det vill säga medel- och lågaktivt avfall, genom deponering i geologiska slutförvar. Friklassning av avfall, byggnader och områden sker (lokalt) av respektive tillståndshavare. Det finns ingen nödvändighet för lagstadgade krav på tillståndshavares samordning och strategisk planering avseende friklassning.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser Uniper att utredningen innehåller flera goda ambitioner, bland annat målet att inte missgynna befintliga aktörer vid etablerandet av ett nytt avfallssystem. Uniper framhåller dock risken att vissa delar av utredningens förslag kan medföra en ogynnsam påverkan på det befintliga systemet, samt att utredningen lämnar vissa frågor obesvarade. Uniper vill särskilt understryka vikten av följande delar;

- Den föreslagna nationella avfallsorganisationen skapar inte ett sammanhållet nationellt kärnavfallssystem då det endast inkluderar nya aktörer, vilket kan medföra snedvriden konkurrens bland svenska kärnavfallsproducenter.
- Den föreslagna utträdesmekanismen fungerar inte fullt ut i ett öppet system.
- Användandet av KBS-3 tekniken måste diskuteras med ägare av befintligt system.

Med vänliga hälsningar

Emilia Eneman

Regulatory and Public Affairs Manager, Uniper Sverige